Stuurgroep Organisatie Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek
[redacted]

29-11-2023

Betreft: reactie op concept Landschapsvisie Drents Friese Grensstreek van 6-11-2023

Geachte heer, mevrouw,

Bij deze willen we als verontruste agrarische ondernemers uit de Drents Friese Grensstreek een reactie geven op de concept Landschapsvisie Drents Friese Grensstreek van 6-11-2023. Wij zijn niet gekend en niet gehoord bij het opstellen van deze concept Landschapsvisie. Het stuk ontbeert een geborgd en reëel toekomstperspectief van de landbouw in de Drents Friese Grensstreek en daarmee samenhangend de leefbaarheid op het platteland.

<u>Hieronder staan de tien belangrijkste punten waarom wij dit concept afkeuren:</u>

1) Landbouw als functie
   In deze concept Landschapsvisie heeft de landbouw geen volwaardige uitwerking gekregen.

2) Status
   Wij hebben onze vraagtekens bij de status van dit document. Er wordt gesproken over een inspiratiedocument maar wij vrezen dat hieruit ruimtelijke claims op agrarische grond volgen die het toekomstperspectief van de landbouw ernstig schaden.

3) Beeldvorming
   In het concept ligt enkel de focus op natuur en biodiversiteit waarbij de economie in het gebied geen plek krijgt.

4) Proces van het komen tot de visie
   De inspraakmomenten / bijeenkomsten zijn niet of nauwelijks gecommuniceerd. Degenen die wel aanwezig waren bij deze inspraakmomenten/bijeenkomsten zien geen enkele reactie terug in het conceptdocument.

5) Wetenschappelijke onderbouwing
   Wij missen de wetenschappelijke onderbouwing waar en hoe deze Landschapsvisie bijdraagt aan de gestelde drie basisprincipes te weten: veerkrachtig natuurlijk systeem, identiteitsbehoud van het gebied en een gezond en leefbaar verweven landschap.

6) Verdienmodel
   In dit concept worden vormen van landbouw genoemd waar geen deugdelijk verdienmodel voor bestaat.

7) Vooruitlopen op bestuurlijke keuzes
   Opstellers van deze concept Landschapsvisie geven in plaats van een visie een uitwerking hoe deze visie tot stand moet komen. De keuzes en uitwerking die volgen uit de visie zijn bestuurlijke keuzes en geen ambtelijke.

8) Begrenzing
   De start van de opzet van de Landschapsvisie begon onprofessioneel aangezien het Friese deel van het Drents Friese Wold en omliggende gebied in eerste instantie vergeten was.

9) Vage termen zonder definitie
   In het document wordt geschermd met termen als natuur inclusieve landbouw, klimaatbestendige landbouw, regeneratieve landbouw zonder dat er een heldere en eenduidige definitie is van deze termen.

10) Consequenties landbouw
    Er wordt over ons en onze grond gesproken zonder ons als agrarische ondernemers hierin te kennen en te horen. We zien daar niets van terug in deze visie.

<u>Hieronder gaan we inhoudelijk in op het document op paginaniveau:</u>

Bladzijde 9

"De grenzen van de Drents-Friese grensstreek zijn niet bestuurlijk vastgelegd, dus hebben geen officiële status. Meerdere partijen in het gebied werken samen in en aan het gebied via de Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek."

Wie heeft hen de democratische macht gegeven om besluiten te nemen? Waar vinden wij hun beroep- en bezwaar procedures? Hoeveel draagvlak heeft deze groep?

"Al deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat er behoefte is aan een gezamenlijke en gedragen visie van, door en voor alle partijen in het gehele gebied. Waarbij de huidige natuurparken, het Holtingerveld en het omliggende gebied van de Nationale Parken aan elkaar verbonden worden. Een visie die inzicht geeft in en perspectief biedt op het inpassen van hedendaagse en toekomstige ontwikkelingen en functies, passend bij het karakter en de draagkracht van het gebied. Een draagkracht die uitgaat van de behoeften en grenzen van de natuur."

Hier wordt terloops, vrijwel achteloos, geschreven dat de parken, het veld en de omliggende gebieden aan elkaar verbonden moeten worden. Dit is waarschijnlijk een wens van natuurorganisaties maar er ligt geen (democratisch) besluit aan ten grondslag. Het kan niet op steun van de inwoners en de agrariërs rekenen. Dit zou betekenen dat er geen toekomstperspectief is/blijft voor de landbouw wanneer de Nationale Parken aan elkaar verbonden worden. Het gehele verdienvermogen van het gebied verdampt en dat zal het einde van de betreffende bedrijven betekenen en daarmee een sterke daling van de leefbaarheid op het platteland.

Bladzijde 11

"Hoe we wensen en behoeften ophaalden in het gebied.
Om iedereen de gelegenheid te geven om mee te denken en te doen, zijn er meerdere momenten en manieren geweest waarop dit mogelijk was. Hieronder vind je hier een kort overzicht van."

Hier wordt een correcte opsomming gegeven van momenten die er waren voor betrokkenen om mee te praten over deze visie. Wat echter wordt vergeten is dat deze momenten (vrijwel) niet zijn gecommuniceerd en derhalve (vrijwel) niemand hebben bereikt. Van de inwoners van dit gebied is

nog geen 1% op de hoogte van de totstandkoming van deze visie en het resultaat daarvan. Niemand weet van deze visie en derhalve is er geen draagvlak.

"Thema's die een (toekomstige) rol spelen De participatiemomenten en het literatuuronderzoek hebben ertoe geleid dat er een vijftal thema's zijn uitgezocht. Daarbij hebben we zowel naar de situatie nu, als in de toekomst gekeken."

De onderbouwing voor juist deze 5 thema's is flinterdun. De participatiemomenten waren bij deze keuze nog niet geweest en dus blijft literatuuronderzoek als argument over. Feitelijk is dit dus een keuze van de opstellers van deze visie geweest. Thema's die missen zijn bijvoorbeeld: economie (hoe verdienen we in dit gebied ons inkomen), natuur (hoe kunnen we naast en of met de natuur leven zonder dat deze ons letterlijk en figuurlijk overwoekerd), veiligheid (hoe voorkomen we overlast van bijv. wolven maar ook hoe voorkomen we bosbranden) en zeker in het kader van deze visie: zeggenschap (wie mag wat (over andermans eigendom) beslissen).

Bladzijde 17
"Zeven landschapstypen: hun identiteit en kenmerken"

De beschrijvingen komen over alsof ze uit een boek zijn overgeschreven. Is het mogelijk om voor de herkenbaarheid van elk type landschap enkele foto's te plaatsen? Met plaatsaanduiding.
De overgang van drie types naar 7 types is zéér verwarrend. Hoe kunnen drie ondergronden leiden tot 7 landschappen? En waar vind je dan wat?

Bladzijde 18

'Recreatie, natuurbeleving, prettige woonomgeving en gemakkelijk vervoer zijn belangrijk geworden. Dit vraagt ook een plek in het landschap. Deze toenemende ruimtevraag voor nieuwe functies in het landschap, zorgt voor grote ruimtelijke veranderingen in de Drents-Friese grensstreek'.

Deze toenemende ruimtevraag gaat ten koste van de agrarische grond welke in het bezit van de agrariërs in het gebied. Er wordt zo maar klakkeloos over onze eigendommen gesproken.

Bladzijde 19

"Landbouw In de laatste jaren is de landbouw in rap tempo veranderd. Ruilverkaveling, verbeterde ontwateringstechnieken en kunstmest zorgden ervoor dat landbouw overal mogelijk en hoog productief werd. In Drents-Friese grensstreek is circa de helft van het oppervlakte in gebruik als landbouwgrond. Dit heeft geleid tot onder andere de volgende veranderingen in het landschap: • Sloten, heggen en houtwallen zijn veelal verdwenen, doordat ze hun functie als veekering, perceel afscheiding of afwatering verloren. • Het organische stofgehalte in de bodem is sterk afgenomen door introductie van kunstmest. • Grote stukken land, die tot voor kort nog onontgonnen waren, zijn nu wel ontgonnen door de verbeterde ontwateringstechnieken en de introductie van kunstmest. • Het aantal verschillende gewassen op een perceel is gereduceerd tot vaak één gewas per perceel. Recent wordt vaker geëxperimenteerd met strokenteelt, waardoor meerdere gewassen op het perceel staan. • Grondwaterstanden worden vaak mechanisch laag gehouden, zodat zware machines het land kunnen blijven bewerken. Plaatselijk is het beleid op de grondwaterstanden aan het veranderen en worden hogere standen aangehouden. • Om nutriënten afstroom van landbouwpercelen te verminderen zijn kruidenrijke randen langs de watergang gangbaar geworden. • Biologische

landbouw is fors toegenomen in Nederland (Bron: CBS) en precisielandbouw doet zijn intrede, waardoor minder (chemische) gewasbestrijdingsmiddelen en kunstmest wordt gebruikt (plaatselijk).”

Het gestelde over de organische stof in relatie tot kunstmest klopt van geen kant. Wetenschappelijke literatuur laat zien dat het gebruik van stikstofkunstmest leidt tot een verhoging van organische stofgehalten in landbouwgronden. Verklaring hiervoor is de hogere biomassaproductie door het gebruik van kunstmest, daardoor is er sprake van een hogere aanvoer van organisch materiaal in de vorm van gewasresten naar de bodem. Dit organisch materiaal wordt in de bodem omgezet naar organische stof en dient als voedsel voor het bodemleven. Zie de uitgebrachte notitie van het NMI, Nutriënten Management Instituut:
Effecten kunstmest op organische stof en bodemleven – NMI Agro (nmi-agro.nl)

In de laatste jaren is de landbouw veranderd lezen we hier. Echter de ruilverkavelingen zijn vaak al 50 jaar geleden. Ontwateringstechnieken zijn altijd in overleg met de verantwoordelijke waterschappen toegepast. Er wordt gesteld dat sloten, heggen en houtwallen zijn verdwenen. Maar sinds wanneer dan? 100 jaar? 50 jaar? De woorden: ‘de landbouw is veranderd’ worden heden ten dage altijd gebruikt als een negatief frame. Benoem veranderingen dan in tijd en context, niemand leeft meer in de tijd van Ot en Sien.

Bladzijde 20

“De bescherming van het grondgebruik heeft geleid tot onder andere de volgende veranderingen in ons landschap: • Het areaal aan natuurbeschermde gronden is toegenomen door de sterke afname van biodiversiteit.”

De zin dat “het areaal beschermde gronden is toegenomen door de afname van biodiversiteit” is een vreemde zin. Wat wordt hier bedoeld? Zeker in combinatie met de zin ervoor (de bescherming van het landschap heeft geleid tot de volgende veranderingen in ons landschap) De toename van het areaal volgt uit besluiten van de overheid dan wel ambities van natuurorganisaties.

Bladzijde 33

“Uitzicht naar de toekomst”.

Dit hoofdstuk is waarschijnlijk bedoeld als de kern, als het belangrijkste van deze visie. Helaas is het volstrekt onduidelijk en onbegrijpelijk. Het begint met de onduidelijkheid over welk gebied precies wordt bedoeld. Het is niet helder dat met deze lagen de natuurlijke laag wordt bedoeld die in drie delen is opgedeeld. Dan wordt er van alles bijgehaald zodat je door de bomen het bos niet meer ziet. Zijn het wensen? Of bestaande situaties die worden beschreven? Er worden, in de gebiedende wijs, suggesties beschreven waardoor ze overkomen als bevelen en strikte regels wat volkomen onacceptabel is. In de bijlagen worden als voorbeelden enkele foto’s en websites genoemd die, in al hun beknoptheid, duidelijker en meer inspirerend zijn dan al deze pagina’s.

Bladzijde 50

De gebruikte beleidsstukken.

Er is een indrukwekkende lijst stukken gebruikt. Maar dat geeft ook aan dat er al zóveel bekend is en al zóveel beschreven is. De vraag is gerechtvaardigd wat déze visie nu toevoegt.
Het is een zeer moeilijk leesbare visie. Waarin geprobeerd is om zoveel mogelijk elementen mee te nemen. Vanuit het oogpunt van deskundigen misschien prima, echter, voor een 'gewone' inwoner zal dit document onbruikbaar zijn.
Wat de angst rechtvaardigt dat de visie mogelijk vanuit verkeerde overwegingen als beleidsstuk gebruikt gaat worden met ruimtelijke claims die op dit moment niet te overzien zijn maar wel degelijk uit een visiestuk uiteindelijk voort kunnen vloeien. En daarvoor is deze visie veel te eenzijdig; geschreven door 'natuur' voor natuur.

Met bovenstaande geven wij als verontruste agrariërs uit de Drents Friese grensstreek u een duidelijke reactie op het concept van deze Landschapsvisie. In de huidige vorm kan deze niet worden vastgesteld, het draagvlak ontbreekt.

Bijgevoegd treft u de handtekeningen aan van de verontruste agrarische ondernemers uit de Drents Friese grensstreek die deze reactie ondersteunen en kracht bij zetten.

Met vriendelijke groet, namens de agrarische ondernemers in het gebied,

[redacted]